

בבא בתרא מ"ג

הרי השותפים נוגעים בעדות הגמרא הביאה בשם שמואל, שהשותפין מחזיקין מעידין ונעשים שומרי שכר זה לזה. ושאלת הגמרא, כיצד מעידים זה על זה, הרי הם נוגעים בעדותם. שכל זמן שלא חלקו לגמרי אם מערער יטול מן השדה שניהם יפסידו, ונמצא שכאשר הוא מעיד לשותף הוא מעיד לעצמו? עונה הגמרא, מדובר שהשותף שמעיד, כתב למחזיק דין ודברים אין לי על שדה זו, וכיון שכך הוא אינו נוגע בעדות²²⁹.

האומר לחבירו דו"ד אין לי על שדה זו ואין לי שואלת הגמרא, ומה אם כתב לו כך הרי עסק בה וידי מסולקות הימנה ל"א כלום. אין זה לשון מתנה והוא נוגע בעדות. ששנינו בברייתא, האומר לחבירו, לשותפו, דין ודברים אין לי על שדה זו ואין לי עסק בה וידי מסולקות הימנה לא אמר כלום²³⁰, כיון שיש לו חלק בה אין זו לשון מתנה, וכל זמן שלא אמר יהיה נתון לך שדה זו לא יצא מרשותו. ולשון זה מועיל רק בדבר שעדיין לא זכה בו והוא מתנה עליו שלא יהא שלו כשיבוא הזמן שעתיד לזכות בו²³¹? עונה הגמרא, מדובר שחבירו השותף קנה מידו בקנין סודר, ועכשיו שיש קנין התנאי מועיל.

רבין ב"ש אמר משם שמואל המוכר שואלת הגמרא, ומה מועיל אם קנו מידו, הרי שדה לחברו שלא באח' אין מעיד לו²³² עדיין הוא נוגע בעדות, שהרי נוח לו שהשדה יהיה ביד השותף²³². שאם יש לו בעל חוב שהלווה מעות לפני שהקנה לשותפו את חלקו בשדה, בעל החוב יטרוף אותה, שהרי חציה משועבדת לו והוא יפטר מבעל חובו²³³. וכן אמר רבין בר שמואל בשם שמואל, המוכר שדה לחברו שלא באחריות, וכל שכן באחריות, אין מעיד לו עליה מפני שמעמידה בפני בעל חובו²³⁴? עונה הגמרא, מדובר כשאותו שותף קיבל אחריות לחברו, וכיון שעכשיו אינו מעמידה לפני בעל חובו הוא אינו נוגע ויכול להעיד.

229 והיו יכולים לתרץ כשהקנה לו את חלקו אלא רצו להשמיע חידוש שבלשון זה הוא לשון מתנה. רשב"ם.

230 ר"י אומר שמה שאמרו בפ' השולח במוכר עבדו לנכרי היכי דמי אוננו כשתברח ממנו אין לי עסק בכך הוא לשון טוב. מפני שאין לי עסק בכך משמע אלא תהיה לעצמך ובעבד הוא לשון שחרור המועיל. אבל בשדה שלא שייך לומר אלא אתה לעצמך אינו אלא סילוק מדין ודברים. תוס'.

231 מפני שאדם אינו זוכה בדבר בעל כרחו כמו שאמרו לקמן ובכתובות שנחלה הבאה לו לאדם לאחר מכן מתנה עליה שלא יירשנה. אבל כיון שהדבר כבר שלו הוא והוא אומר לא יהא שלי לא אמר כלום דבעל כרחו יהיה שלו כל זמן שלא יתננו לאחרים. וי"מ שלא אמר כלום כשאמר אין לי דין ודברים ולא אמר לא יהא ונמצא שהוא מכוב שהרי יש לו בו חלק והוא אומר אין לי. והוא שבוש שאין זה לשון הגמ' לומר בשום מקום לא יהא. רשב"ם.

232 תוס' הקשו שהוא נוגע משום שאינו רוצה שתהיה עליו תרעומת! וי"ל שאין נפסל לעדות בשל כך, או שמדובר בהכיר בה שאינה שלו שאין תרעומת. תוס'.

233 שאילו יטרפה מזה בעדים שיאמרו שלא היה השותפים אלו חלק בה לא יוכל בעל החוב שלו לגבות הימנה והוא יהיה לוה רשע ולא ישלם. רשב"ם.

234 אין מצטרף עם עד אחר להעמידה בידו ואע"ג שאם הלוקח מפסיד לא יחזור על המוכר מפני שמעמידה בפני בע"ח ומעמידים לקמן כשאין לו קרקע אחרת שלא נוח לו שיהיה לוה רשע ולא ישלם.

כשקיבל עליו אחריות מחמתו

ואומרת הגמרא, שצריך להעמיד שקיבל עליו אחריות שבאה מחמתו. שאם נאמר שקיבל עליו

'אחריות רעלמא', שלא בשביל חוב חבירו אלא כשיהיה מערער שאומר שדה זו של אבותי או היא שלי, כל שכן שאינו מעיד עליה. שהרי הוא נוגע בעדות כשמעיד להעמידו ביד חברו, משום שאם המערער יוציאנה מידו יחזור ויתבע ממנו. אלא שקיבל עליו אחריות שבאה מחמתו, אם יטרפוהו בשביל חובו שהוא חייב לאחרים יחזיר לו את הדמים. ולכן הוא מעיד עליה כנגד 'ערער רעלמא' להעמידה בידו, שהרי אינו מעמידו בפני בעל חוב²³⁵.

בני עיר שנגנב ס"ת שלהם אין דנים בדייני אותה העיר ואין מביאים ראייה מאנשי העיר ושואלת הגמרא, אם מדובר שהשותף קנה מידו שמסלק עצמו מחלקו, האם הוא מסתלק סילוק גמור, אפילו לגבי עדות שלא יהיה נוגע בעדות²³⁶. והרי שנינו בברייתא, בני עיר שנגנב ספר תורה שלהן אין דנין, את הגנב שטוען לקחתיו בדמים או טענה אחרת, בדייני אותה העיר. ואין מביאין ראייה מאנשי אותה העיר, עדים שראוהו שגנבו או שמעידין שזהו ספר תורה של אותה העיר, מפני שכולם הם שותפים והם נוגעים בעדות. ואם שותף יכול להסתלק סילוק גמור לענין עדות יסתלקו שנים מהם, יכתבו דין ודברים אין לי על ספר תורה זה ויקנו מידם וידונו על פי עדותם²³⁷? עונה הגמרא, ששונה הדין בספר תורה, מפני שהוא עומד לשמיעת הקריאה. ואין הוא יכול לסלק עצמו שלא יהא נוגע בעדות, שהרי נהנה בו ויוצא בשמיעתו, אלא אם כן ילך לדור בעיר אחרת.

האומר תנו מנה לבני עירי אין דנין בדייני העיר ושואלת הגמרא ממה ששנינו, האומר ואין מביאין ראייה מאנשי העיר בס"ת תנו מנה לבני עירי, לצרכי בני העיר לחומות העיר ולכל צרכי הרבים, אין דנין בדייני אותה העיר, ואין מביאין ראייה מאנשי אותה העיר. ומדוע שלא יסתלקו שנים מהם שלא יהנו בו כלל ויתנו מכיסם כנגד המנה של צבור וידונו על פי עדותם? עונה הגמרא, שגם כאן מדובר בספר תורה, שפירש תנו מנה לבני עירי לקנות בו ספר תורה.

תנו מנה לעניי עירי אין דנין בדייני אותה העיר ושואלת הגמרא ממה ששנינו, האומר ואין מביאין ראייה מאנשי העיר בס"ת תנו מנה לעניי עירי אין דנין בדייני אותה העיר ואין מביאין ראייה מאנשי אותה העיר. ולכאורה קשה, האם התנא אמר

235 שהרי אם בעל חוב יטרפנה מיד זה והוא לא יחזיר לוה רשע. סוף סוף הרי הוא יהיה לוה רשע ולא ישלם לגבי חבירו שקיבל עליו אחריות, וחייב לשלם ואין לו. וגם אם לא יעיד לו לא יפסיד שהרי לא קיבל עליו 'אחריות רעלמא'. לא קיבל וממ"נ בין יעיד בין לא יעיד בע"ח אחד הוא דיש לו דהוי כנגדו לוה רשע ולא ישלם ולקמן מוכח שמוכר באחריות וטרפוהו מן הלוקח ואינו משלם לו נקרא לוה רשע ולא ישלם. רשב"ם.

236 משום שיש לומר שעשו קנוניא כדי שיעיד לו עליה ויעמידנה בידו ואחר כך יחזור לשותפותו.

237 תוס' הקשו והרי צריכי שתהיה תחילתו וסופו בכשרות. ואור"י שכיון שהפסלות אינה בגופו אלא בממון לא צריכים שתהיה תחילתו וסופו בכשרות. תוס'.

שהדיינין יפסלו בשביל העניים, והלא אין הם נוגעים בעדותם כלל²³⁸? אלא צריך לומר שכוונת התנא לומר שאין דנים בדייני עניי אותה העיר, ואין מביאים ראייה מעניי אותה העיר. ומדוע שלא יסתלקו שנים מהם וידונו? עונה הגמרא, שגם כאן מדובר בספר תורה. וקראו להם עניים שהכל הם עניים אצל ספר תורה, שכולן צריכים אותו²³⁹.

ואיבעי"א עניים ממש שמוטלים עליהם או שנאמר שהבריייתא מדברת בעניים ממש, ודייני העיר שאינם עניים פסולים לדון אותם, מפני שהעניים מוטלים עליהם, והם נוגעים בדבר ולכן פסולים להעיד ולדון. שואלת הגמרא, אם הדבר קצוב לבני העיר כמה כל אחד יתן לעניי העיר בכל שנה, יתנו שנים מהם את מה שקצוב להם וידונו? עונה הגמרא, מדובר שלא קצבו להם אלא נותנים לעניים לפי הצורך. וכיון שכל זמן שיש מן המנה בעין, הדיינים לא יתנו כלום, והם נוגעים בדבר. או שנאמר שמדובר שקצבו להם, ועדיין הדיינים נוגעים בדבר מפני שנוח להם שהמנה ינתן לעניים, שכל זמן שיש להם מעות למה יתנו להם מעות נוספים.

שותפים נעשים שומרי שכר זה לזה הגמרא שואלת על מה ששמואל אמר, שהשותפין ואינה שמירה בבעלים נעשים שומרי שכר זה לזה, הרי היא שמירה בבעלים²⁴⁰. שכל אחד שומר קצת מן השותפות בביתו ושמירה בבעלים פטור²⁴¹? אמר רב פפא, מדובר כשהתנו, וכל אחד אמר לאחר שמור לי היום את כל השדה ואני אשמור לך למחר²⁴². וכיון שלא שמרו ביחד אלא בזה אחר זה, אינה שמירה בבעלים, ולכן נעשו שומרי שכר זה לזה להתחייב^{243 244}.

מכר לו בת או שדה אינו מעיד עליה מפני שאחריותו עליו פרה או טלית מעיד עליה תנו רבנן, המוכר לחברו בית או שדה אין מעיד לו עליה²⁴⁵, מפני שאחריותו עליו. מכר לו פרה או טלית מעיד לו עליה, מפני שאין אחריותו עליו. והגמרא הבינה,

238 הגמרא מקשה עליה ומתרצת ואחר כך מקשה ממנה, ועדיין לא סיים את הקושיה שלו להקשות ממנה עד לבסוף, כלומר ותסברא שכך אמר דוקא שהדיינין יפסלו בשביל העניים והלא אין נוגעין בעדותן כלל. רשב"ם.

239 ודרך בני אדם לקרוא בני עירו עניים כשאין להם ס'ת שהיא עניות גדולה. רשב"ם.

240 אם שניהם התחילו לשמור ביחד, בזמן שכל אחד שומר את חלק חברו גם חברו שומר את חלקו. ואפ' שאינו עמו במלאכה בשעת האונס היא שמירה בבעלים. תוס'.

241 רשב"ם, ואע"ג שפטור של בבעלים כתוב בשואל ובעלה למדו בב"מ ממנו את שומר שכר מהכתוב "וכי ישאל" וי"ו מוסיף על ענין ראשון וילמד עליון מתחתון.

242 ואע"ג שאמרו בפ' השואל בשואל את הפרה ובעלה עמה שבעלים באמירה. שם הם משעבדים את עצמם להכנס למלאכתם מיד. ואין להקשות מה החידוש הרי היא משנה שמור לי ואשמור לך ש"ש. וי"ל שהיינו אומרים שכשהם שותפים כשכ"א שומר את חלק חברו הוא שומר גם את חלקו. תוס'.

243 אין לגרוס באונסין שהרי ש"ש אינו חייב באונסין. הגהות דקדוקי סופרים.

244 ובא להשמיע שכששמר את כל השדה וגם חלק חברו בכלל כדי שישמור לו חברו למחר היא שמירה בשכר. וכמו כן שהייתי אומר שהוא שומר חנם שבלא חלק חברו הוא היה צריך לשמור את שלו והיא שמירה אחת בין הכל ולא יהיה שומר שכר קמ"ל. רשב"ם.

245 אם יבא להצטרף עם אחר להעיד שהוא שלו הוא נוגע בעדות.

שאינו מעיד מפני שאם יקחנה מהלוקח יחזור על המוכר ולכן נוח למוכר שיעמדו ביד הלוקח. שואלת הגמרא, מה ההבדל בין הרישא לבין הסיפא, מדוע במטלטלין אין האחריות עליו, אם מכר באחריות בין בקרקע ובין במטלטלים התחייב באחריות ואם לא קיבל אחריות בשניהם אינו אחראי? אמר רב ששת, הרישא אומרת שאם ראובן גזל שדה משמעון ומכרה ללוי, ויהודה בא ומערער על השדה הזאת שביד לוי ואומר שלי היא, ומביא עדים או שטר. שמעון אינו יכול להצטרף עם אחר ולהעיד שהשדה אינה של של יהודה²⁴⁶, מפני שנוח לו שהשדה תחזור ללוי ואחר זמן יביא עדים שהשדה שלו ולכן הוא נוגע בעדות. וכיון שקרקע אינה נגזלת, יאוש ושינוי רשות אינו מועיל בה.

שואלת הגמרא, מדוע שמעון אינו מעיד לו עליה, הרי כיון שהוא העיד שהיא של לוי, לא יוכל להוציאה ממנו, וממילא אינו נוגע בעדות²⁴⁷? מבארת הגמרא, ששמעון אומר אני יודע שקרקע זו אינה של יהודה, וטוען טענה נגד יהודה. וממילא השדה עומדת ביד לוי אפילו שלא אמר שהיא של לוי.

שואלת הגמרא, אם יש לו טענה נגד יהודה, יטען אותה גם לאחר שיהודה יוציאה מלוי? אלא אומרת הגמרא, ששמעון פסול לעדות זאת משום נוגע בעדות מפני שיתכן שהוא אומר בלבו, אני מעדיף להעיד ללוי שהוא אדם נוח ויהודה הוא אדם תקיף, ולא אוכל לדון עמו²⁴⁸. או שנאמר, ששמעון נוגע בעדות כיון שנוח לו שתשאר ביד לוי, במקרה שליהודה יש גם עדים שהשדה שלו²⁴⁹, ואם יהודה יוציאה מלוי נאמר כחכמים שבספק הקרקע תעמוד היכן שהיא, ובית דין לא יוציאה מיד המחזיק בה²⁵⁰.

246 כגון שמעיד שהעדים של יהודה פסולים לעדות, או שפוסל את השטר. רשב"ם.

247 היה אפשר לתרץ כשמעון העיד שהיא של אבותיו של לוי ואח"כ בא שמעון וטען שקנה אותה מלוי. ויש לו עדים שראובן גזלה ומכרה ללוי. תוס'.

248 ואין לנו להכשיר אלא עד שיהיה פשוט לנו שאינו נוגע בעדות כלל. היה צריך לומר להפך לוי הראשון נוח לי ויהודה השני קשה הימנו אבל כך הוא לשון המשנה בכתובות רשב"ם.

249 תוס' הקשו שלא היה צריך לומר כגון דאית ליה סהדי למר וכו' שהרי מתחילה ידענו שלשמעון יש עדים שהיא שלו, כמו ששינוי ראובן שגזל שדה משמעון. ואין לומר שמתחילה חשבנו שמדובר כשיש ליהודה עדים שהיא של אבותיו ולשמעון יש עדים שאכלה שני חזקה וטען שקנה מיהודה. שא"כ מה אמר בהאי זכותא, הרי בזכות שיכול להוציא מלוי אינו יכול להוציא מיהודה שאינו מוציא ממנו אלא בעדי חזקה. ונראה לרשב"א שמתחילה חשבו שיהודה רוצה להוציא מלוי משום שיש לו עדים שראובן מכר לו וללוי אין עדים. ושמעון בא להעיד שהיא של לוי. והקשו איך יכולים להוציא ממנו, והיו יכולים לתרץ שלא העיד בלשון, שהיא של לוי, אלא אמר ראובן מכר לו. אלא שתוצו תירוץ טוב יותר. והקשו שבאותה הזכות שמוציא מלוי יוציא מיהודה שהרי שניהם באים מכח ראובן, ואם יביא עדים שראובן גזלה ממנו הוא יכול להוציא משניהם. תוס'.

250 כמו שאמרו במחלוקת רבה ורב יוסף לעיל היבא דקיימא ארעא תיקום, מפני שהיה לנו ספק בדין. וכן בזה אומר של אבותי אר"נ כל דאליים גבר. ומשום שיש לנו ספק מי שרוצה להחזיק יחזיק ולא נוציא מידו. וגבי נכסי דבר שטיא בכתובות אמרו אוקי תרי בהדי תרי ואוקי ארעא בחזקת בר שטיא. ואינו דומה למה שאמרו לעיל הדר אייתי סהדי דאבהתיה היא א"ר נחמן אנן אחתינן ליה ואנן אסקי' ליה. משום שכיון ששניהם באים ביחד לדון ושני בע"ד יש להם עדים לא היה לב"ד להחזיק לאחד יותר מתבירו אלא כל דאליים גבר. ולכך חזורים ומסלקים אותו ויהיו ככתחילה וכל דאליים גבר שהורידו שלא כדין את אחד מהן. אבל כאן שמעון ויהודה אינם באין לדון זה עם זה אלא לוי ויהודה, ויהודה הוציא מלוי מן הדין שהרי רדאי שלוי קנאה מגולן, וכיון דמן הדין אנו מחזיקים את יהודה בשדה כשיבא שמעון לרוב עמו אומרים אוקי תרי לבהדי תרי ואוקי ארעא בחזקת יהודה. ולכך שמעון

אינו מעיד ללוי לפסול את עדיו של יהודה או שמעיד הוא ואחד בפנינו הודה לו שנוח לו שתהיה ביד לוי, ויחזור ויוציאנה מלוי ע"י עדיו שראו שראובן גולה ממנו. ואח"כ אפילו יהודה יביא עדים לא יכול להוציאה משמעון, ששמעון עם עד אחר פסלו את עדיו של יהודה. ועוד כיון שיש לשמעון עדים שהשדה היא שלו היכן שהקרקע עומדת תעמוד. רשב"ם.

